

Ukiortaami pilluaritsi

Ullumikkut ulloq inuppassuusugut siumut kingumullu qiviarnermut atortarparput. Ukiup ingerlanerani angusimasagut misigisimasagullu kingumut qiviartarpagut, aammalu ukiumi aallartittumi angusassagut siumut qiviartarlugit.

Ukioq 2022 inuit amerlanersaannit piffissap sivisuup ingerlareernerani ukiutut nalinginnaasutut siullertut eqqaamaneqassaaq, kisiannili Kommuneqarfik Sermersuumi politikerinut taamaanngilaq. Tassami ukioq 2022 ukiuvoq aammaloarluni pisoqarfioqisoq, sulianik iluatsitsinerluffiusoq aammalu Kommunalbestyrelsip ataatsimiittarfiani sakkortusisartunik oqalliffiusoq.

Ukiuni kingullerni kommunimi pisartut pillugit isummat amerlapput, aammalu ineqarneq pillugu suliami saqqummiussat amerlallutik. Oqallinnermut tassunga ilassuseeqqissanngilanga. Neriorsuutigiinnassavarali Kommunalbestyrelsimi sulinerup silaannaata pitsanngoqqinnissaa sapinngisannik anguniassagakku. Innuttaasut uagutsinnut qinersisut piffissaq assortuunnerujussuarmut atussagipput kissaatiginngikkaat isumaqarpunga. Isumaqarpunga piffissarput innuttaasunut malunnaatilinnik pitsannguiniarnermut atussagipput naatsorsuutigaaq. Kingumut isiginata siumut isiginissarput naatsorsuutigaaq.

Siumut qiviaruma Kommuneqarfik Sermersuumut anguniagara takusinnaavara. Malunniutissanik sanaartornissaq aammalu ineriartortitsiniaannarluni ineriartortitsinissaq takorluugarinngilara. Kisiannili Kommuneqarfik Sermersuup nunarsuarmi najugaqarfigissallugu pitsaanerpaanut ilaallernissaa anguniagaraara. Atuarfigut, meeqqanik paaqqinnittarfiit, attaveqaatigut, pisortat assartuussineri, sunngiffimmi sammisaqartitsisarnigut nunarsuarmi pitsaanerpaanut unammillersinnaasariaqarput. Aammami nunarsuarmi pitsaanerpaanut *unammillertooreerput*.

Kalaallit inuusuttut Danmarkimi ilinniakkaminnik naammassinnikkaangamik aatsaat inuiaqatigiit neqeroorutigisinnaasaat iluarigaangamik Kalaallit Nunaannut uterniarlutik aalajangertarput. Aammami nunarsuup sinneraniit sulisussanik qaffasissunik ilinniagalinnik tikisitsiniaraangatta taamaappoq.

Kommuneqarfik Sermersooq innuttaasut amerlanersaasa inuuneranni annertuumik sunniuteqareerpoq. Meeqqanik paarsineq, meeqqanik atuartitsineq, utoqqarnik paaqqutarinninneq, aputaajaaneq, eqqakkanik aallertarneq aamma sunngiffimmi sammisaqarnermut sinaakkutissanik qulakkeerisarneq eqqarsaatigalugit.

Perorsaasugut, ilinniartitsisugut, isumaginninnermi siunnersortigut kommunimilu atorfillit allat tamarmik ullumikkut innuttaasunut kiffartuussilluarniarlutik ulapereerput: Politikeritut suliasaminnik naammassinninnissamut pitsaasunik sinaakkusersorneqarnissaat, taamaalillutillu innuttaasut sulipitsaanerusumik kiffartuunneqarnissaat suliasatut ataqqinernerpaatut isigaara.

Taamaattumik kommunalbestyrelsimi suleqatigiissitami partiit aalajangerpugut, 2023-mi sulianik angisuunik nutaanik aallartitsiniarata. Tamatumunnga taarsiullugu ukioq nalilersuinnermut, aammalu suliareriikkatsinni qanoq iliorluta pitsaanerusumik sulisinnaanarluta paasiniaanermut atussavarput.

Kisiannili sunik pitsanerulersitsisinnaanissamik eqqartuinitinni aamma pikkoriffigeriikkatta isiginiarnissaat eqqaamassavarput. Sapaatit akunnerisa marlussuit matuma siornatigut KNR-ip nittartagaani allaaserisaq atuarneqarsinnaavoq, tassanilu arnat arlallit, Kalaallit Nunaannut suliarlorlutik tikissimasut apersorneqarput. Arnat taakku nunarsuarmi illoqarfinni allaalluinnartuni, soorlu Hong Kong-imi aamma Dubai-imi najugaqarsimapput, kisiannili nalorninngilluinnarlutik allat Kalaallit Nunaannut nuunnissaannut kaammattorsinnaavaat. Uagut kalaallit tamatumunnga tunngavilersuutigaatigut. Inussiarnernerput tikilluaqqusinerpullu.

Tamanna tulluusimaarutigisinnaavarput. Nunarsuarmi nunat tamarmik sulisussanik piginnaanilinnik takornarianillu ussatsitsiniarluni akersuuffigisaanni, nunatut tamanut tikilluaqqusisinnaasutut inissisimanerput unammilleqatigiinnermi annertunerpaamik iluaqutigisinnaavarput. Taamaattumik inussiarnerneq periusissatut suliniutigigitu. Pitsaanerulerfigitigut, iluanaarfigilluarsinnaavarpummi, aammalu inussiarnerneq akeqanngilaq. Akerlianik tamatta erngerluta utertoortutigisinnaavarput. Inussiarnernerutta tamatta nuannaarnerulissaagut peqqinnerulissallutalu. Tamannalu pikkoriffigereerparput.

Qanoq iliorutta inussiarnernerulissaagut? Uatsinnik aallarniutigeriarta. Nammineq pineqarusunnitsitut allat pinissaat naammanngilaq. Allat uagut namminneerluta pilluarnernerulissutigisinnaasatsinnik pineqarusunnitsitulli pisarniartigit.

Perserluni anorersuartumi pisinnaarmik saneqqutaqaleruit uniffigiuk ilaarusunnorsorlu aperalugu. Takornariap paatsiveeruppasilluni oqarasuaatini nakkukkaa takugukku aqutissaanik ajoqersuussinnaanerlugu aperiuk. Anaanap aneerussiviit aputikkut kaassuarniarsarigai takugukku, aputip qaangernissaanut ikiorsinnaanerlugu aperiuk.

Inuk alla ullugissaarnerulersinniarlugu, tamatumalu peqatigisaanik illit ullugissaarneruniarlutit iliuusissaq annertunngilaq.

Tamatta nukissatta sinnera allanut atortarutsigu, annertunerusumik utertitsiffigineqassasugut qularinngilara. Pisinnaasugut nalunngilaq, ullummi tamaasa inunnik, kommunip najukkatta najugaqarfigissallugu pitsaanerulernissaa anguniarlugu annertunerusumik iliuuseqartartunik takusaqartarpunga.

Taakku tassaasinnaapput timersornermi aqutsigut, sapaatit akunneranni unnuit arlallit atorlugit timersornermi misilittakkaminnik nuannarisaqarnerminnillu inuusuttunut ingerlatitseqqittartut. Angajoqqaajusinnaapput unnuit ilaannik meeqqamik atuarfiini paaqqinnittarfinnilu paarineqartarfiini siulersuisuni ilaasortatut atuisartut. Innuttaasinnaapput upernaakkut eqqakkanik katersuinissamik aaqqissuisartut. Aamma inoqarpoq juulliaqqap unnukkuutaani atugarliortut juullisiornissaannik isumagisaqartut. Sulisitsisuusinnaapput, sulisunik suliaminnik paarsinissamut ikiorserneqartariaqalaartunik sulilersitsisut.

Inunnik, kommunerput najugariuminarnerulersinniarlugu suliaqartunik nassaarniarluni sivisuumik ujarlernissaq pisariaqanngilaq.

Tamassinnut qujanaq. Ilimagisassinnit annertunerusumik allannguisarpusi. Kommunitsinni nammineq kajumissutsimik sulineq ingerlalluarualuartoq, inuppassuillu akissarsiaqaratik sulisaraluartut suli nammineq kajumissutsimik sulisinnaasut suli amerlanerusut inissaqartinneqarput. Meeraasinnaapput inuusuttuusinnaallutillu, inersimasumik maligassaminnik pisariaqartitsisut, aamma utoqqaasinnaapput pulaartartussaminnik pisariaqartitsisut.

Qularinngilara, inuppassuaqartoq suliniuteqarusukkaluarlutik tunuarsimaartunik. Immaqa qanoq iliuuseqarniaraluarlutik imminnut tatiginnginnamik, imaluunniit tunniussassaqaavinnerlutik nalornigamikku. Ilissinnut una oqaatigissavara: Aallartigitsi. Tamannarpiaruna pisariaqartikkipput.

Siulivut ukiuni tuusintilikkaani imaanaanngitsunik atugaqarlutik tunngavissanik ataasiakkaanik tunngaveqarlutik aniguisimapput. Inuit tamarmik pisinnaasaminnik suliaqassapput aammalu inuit tamarmik akunnerminni paareqatigiissapput. Tunngavissat taakku kulturitsinni pigereerpagut, isumaqarpungalu taakku inuiaqatigiinni najukkatsinni unammilligassat aaqqinniarnierini matuersaataasinnaasut.

Pisortat tamanut isumalluutaasinnaanngillat. Sunut tamanut isumalluutaassanngillat. Kisianni tamatta sapinngisatsinnik iliuuseqartarutta, aammalu akunnitsinni paareqatigiikkutta pisortat sunut tamanut isumalluutaasariaqanngillat. Taava ikiortariallit ikiorneqartassapput.

Issittumi ilisimasassarsiortut, misigisassarsiortut, palasit arfanniallu siulitsinnik assigiimmik allaaserinnittarnerat malunnartorujussuuvoq. Kalaallit nunarsuarmi aggerfimminni annaaneqarsimasunik peqartut isumaqatigiillutik oqaatigisarpaat. Nunnikkaangamik tikilluaqqusisarnerat nuannaarnerallu sukumiisumik allaaserisarpaat.

Ataaseq allappoq, kalaallit kulturiat kangiamiut kulturiannit qaffasinnerusoq, aammalu allap oqaatigaa, imminut “kajumissutsimik kalaaliusutut” isigaluni.

Kulturerput nukittuujuvoq, ataatsimoornermik, ikiuukkumatussuseqarnermik inussiarnersuunermillu qitiutitsiffiusoq. Tamanna angutit ilinniarluarsimasut Europameersut ukiut 200-t matuma siorna takusinnaasimavaat, aammalu ullumikkut Kangianiit tamaanga nuuttut takusinnaavaat.

Siunissamut pitsaasumut matuersaat siulitsinniit nassaarisinnaagipput qularinngilara. Tamatta pisinnaasatsinnik iliuuseqarutta akunnitsinnilu paareqatigiikkutta ukiortaat tamaasa ukiut pitsaanerusut qilanaarluta takusinnaalissavagut. Ukioq meeqqat sumiginnakkat ikinneruffiat aamma inuit amerlanerusut ataatsimoorfinnut ilaalerfiat. Pitsaanerlu tassaavoq: Sumilluunniit akeqanngilaq. Allanut inussiarnersuuneq ikiuunnerlu akeqanngillat, tamattalu taamaaliornitsigut pisuujunerulertussaavugut.

Ukiortaamut iserluakutsoorisi.